

A közösség tagja elleni erőszak büntettének sértettjei adott esetben a többségi társadalomhoz tartozó személyek is lehetnek, amennyiben az e csoporthoz való vagy vélt tartozásuk miatt szenvednek sérelmet [1978. évi IV. tv. 174/B. § (1) bek.].

- [1] Az ügyben első fokon fiataalkorúak bíróságaként eljáró járásbíróság 2013. április 25. napján kihirdetett ítéletével az I. r. vádlottat bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett rablás büntettében [1978. évi IV. tv. 321. § (1) bek., (3) bek. c) pont], közösség tagja elleni erőszak büntettében [1978. évi IV. tv. 174/B. § (1) bek.], garázdaság büntettében [1978. évi IV. tv. 271. § (1) bek., (2) bek. a) pont], és lopás vétségében [1978. évi IV. tv. 316. § (1) bek., (2) bek. h) pont]. Ezért őt halmazati büntetésül 1 év 9 hónap fiataalkorúak fogházára és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.
- [2] Az elsőfokú ítélet ellen egyrészt az ügyész jelentett be a nyilatkozattételre fenntartott 3 napon belül fellebbezést az I. r. vádlott vonatkozásában is, a kiszabott szabadságvesztés, valamint a mellékbüntetés súlyosítása végett. Az ítéletet védelmi fellebbezés is támadta, mivel a fiataalkorú I. r. vádlott és védője elsődlegesen felmentés, másodsorban a kiszabott büntetés enyhítése érdekében élt jogorvoslattal.
- [3] Az ügyben tárgyalásra áttérő törvényszék, mint másodfokú bíróság 2014. február 10. napján kihirdetett ítéletével az elsőfokú határozatot részben megváltoztatva a fiataalkorú I. r. vádlottat az ellene közösség tagja elleni erőszak büntette miatt emelt vád alól felmentette, míg a lopás vétsége miatt indult büntetőeljárást megszüntette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [4] A másodfokú határozat ellen az ügyész élt fellebbezéssel a közösség tagja elleni erőszak büntettével kapcsolatos felmentő rendelkezés meghozatala miatt, bűnösség megállapítása

érdekében, míg az I. r. vádlott és védője tudomásul vették az ítéletet.

- [5] A fellebbezéssel érintett tényállás a következő:
- [6] A fiataalkorú I. r. vádlott az iskola udvarán cigarettát kért a sértettől, aki közölte vele, hogy nem tud adni. Ekkor az I. r. vádlott szólt a II. és a III. r. vádlottnak, hogy fogják le a sértettet, míg ő a táskáját átnézi. A II. és III. rendű vádlott hátracsavarta a sértett karjait, az I. r. vádlott pedig ezalatt átkutatta a táskát, s az abban talált - 660 forint értékű - cigarettát magához vette. Ezt követően az I. r. vádlott azt a kijelentést tette a sértettre, hogy „nézzétek, a hülye kis magyar geci nem akart nekem cigarettát adni, ki kellene irtani a fajtaját”. Ezzel egyidejűleg leköpte és egy ízben ököllel szájon vágta a sértettet.
- [7] Egy másik alkalommal az I. r. vádlott az iskola tornatermének öltözőjében a sértett farmernadrágjának zsebéből eltulajdonított egy 800 forint értékű nyakláncot.
- [8] A fellebbviteli főügyészség átiratában - amellett, hogy a bíróságok eljárását perrendszerűnek, és az indokoltan felvett bizonyítás következményeként megállapított tényállást megalapozottnak jellemezte - az ügyészi fellebbezést fenntartva fejtette ki azt az álláspontját, mely szerint az elsőfokú ítélet az I. r. vádlott tudattartalmára vonatkozó részbeni megalapozatlansága helytálló jogi következtetéssel kiküszöbölhető, mivel az a jogi indokolás részét képezi. A sértettel szemben alkalmazott erőszak motívuma ugyanis a sértett magyarsághoz tartozása volt, mely nem adódhatott a másodfokú bíróság által hivatkozott, cigaretta át nem adása miatt érzett indulatából. Ezért indítványozta, hogy az ítélőtábla a másodfokú ítéletet a fellebbezéssel érintett fiataalkorú I. r. vádlott vonatkozásában akként változtassa meg, hogy a helytálló jogi következtetés levonásával mondja ki bűnösnek őt közösség tagja elleni erőszak büntetében is, míg

a határozat egyéb rendelkezéseit helyes indokai alapján hagyja helyben.

- [9] Az ítéltábla a másodfokú határozat ellen bejelentett perorvoslatot alaposnak találta.
- [10] A felülbírálat terjedelme körében az ítéltábla a Be. 387. § (2) bekezdése szerint azt az ügy teljes terjedelmében végezte el, függetlenül a fellebbezés okától és irányától. A revízió elvének szem előtt tartásával ellenőrizte, hogy az elsőfokú és másodfokú bíróságok az eljárási szabályokat betartották-e, és vizsgálta a másodfokú ítélet megalapozottságát is.
- [11] Ennek során megállapította, hogy sem a járásbíróság, sem a törvényszék nem vétett feltétlen vagy olyan súlyú relatív hibát, ami az érdemi felülbírálatot kizárná, és a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésének lehetőségét felvetette volna. Valójában ilyen okra a felek sem hivatkoztak.
- [12] A tényállás tehát túlnyomórészt megalapozott, ami a Be. 388. § (2) bekezdése alkalmazásával az iratok alapján kizárólag szűkebb körben igényel kiegészítést illetve további helyesbítést:
- [13] a III. számú tényállás körében az I. r. vádlott és ismeretlen társa cselekvősege következtében földre kerülő sértettbe a vádlott jelenlévő ismerősei közül még legalább ketten bele is rúgtak.
- [14] A tényállás megalapozott, felülbírálatra alkalmas és irányadó a harmadfokú eljárásban is, figyelemmel a Be. 388. §-ában írtakra.
- [15] A vád tárgyává tett cselekményekkel kapcsolatosan az ítéltábla ismételten megjegyzi, hogy a Be. 387. § (2) bekezdésének megfelelően, és az idézett 1/2007 számú BK véleményből következőleg vizsgálnia kellett a lopás vétségével kapcsolatos törvényszéki megszüntető rendelkezést. A másodfokú bíróság e döntését azzal indokolta, hogy a lopás vétségének a

büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége, figyelemmel a további, nagyobb tárgyi súllyal bíró cselekményekre [Be. 332. § (2) bek.].

- [16] *Az ítéletábra által irányadónak tekintett Kúriai gyakorlat ellenben merőben ellentétes ettől, egyúttal következetes álláspontot képvisel annak hangsúlyozásával, hogy az eljárás megszüntetésének ezen módja abban az esetben alkalmazható, ha olyan társadalmilag kompenzálható előny jelentkezik, amely indokoltta teheti az eljárás megszüntetését.*
- [17] *Eklatáns példája lehet ennek, ha a jelentős számban elkövetett cselekmények (például sorozatlopás) esetén a terhelt büntetőjogi felelősségre vonása szempontjából már közömbös, hogy mennyi további rendbeli bűncselekményt követett el. Ekkor ugyanis a legalitás érvényesítésének már nem mutatkozik értékelhető előnye, ám mind a társadalom, mind az eljárásban résztvevők számára indokolatlan hátrányokat jelentene. A társadalmilag kompenzálható előnyt ekkor az eljárás mielőbbi befejezése, a tanúk kímélete, további felesleges költségek elkerülése jelentheti.*
- [18] *Ellenben, ha a megkívánt társadalmi előnyök már nem érhetőek el, mivel a bíróság a teljeskörű eljárást lefolytatta, a terhelt büntetőjogi felelősségét megalapozó tényállást gyakorlatilag felderítette, akkor nem mutatkozik olyan társadalmilag kompenzálható előny – és ezzel együtt elkerülhető hátrány –, amely a legalitás elvének áttörését indokolná. Ilyen esetekben az oportunitás elvének alkalmazása a törvény alapvető rendelkezéseinek sérelmével járna. Másrészt a vizsgált rendelkezés alkalmazása nem szűkíthető le kizárólag a kiszabandó büntetés vizsgálatára, mivel a törvényben megjelenő „felelősségre vonás” nem azonosítható azzal. Abban az esetben ha az egyébként csekélyebb súlyú és a kiszabandó büntetés szempontjából kétségtelenül közömbös cselekménynek ugyanis az eljárás tárgyát képező jelentősebb bűncselekmény*

anyagi jogi megítélése körében jelentősége lehet, ez önmagában akadályát képezheti az eljárás fentebb hivatkozott jogcímen történő megszüntetésének (Kúria Bhar.II.1064/2007/23., Bhar.II.4/2009/4.).

- [19] Jelen ügyben nem elhanyagolható körülmény, hogy az I. r. vádlott a lopás vétségét is ugyanannak a sértettnek a sérelmére követte el, mint az erőszakos vagyon elleni bűncselekményt, és a szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekményt. Ezen körülménynek például a közösség tagja elleni erőszak büntette megállapíthatósága körében is jelentősége lehet abban a körben, hogy a rablási cselekmény elkövetése mellett más szempont is szerepet játszott-e a sértett kiválasztásában. Ettől függetlenül a már felderített és megállapított tényállásrészhez kapcsolódóan a társadalmilag elérhető előny is hiányzik a megszüntető rendelkezés alkalmazásakor, ezért ezen cselekménnyel kapcsolatban is a bűnösség kimondása volt indokolt.
- [20] Annak ellenére, hogy a közösség tagja elleni erőszak büntette tárgyában önmagában nem nyílt volna meg a harmadfokú elbírálás lehetősége, a felülbírálat erre a cselekménnyel is szükségszerűen kiterjedt. E körben az ítéletábra lényegében az ügyészi érvelést osztotta, ugyanis maga is akként ítélte meg, hogy az irányadó tényállás tartalmazza azokat a tényállási elemeket, mely alapján az I. r. vádlott elkövetéskori tudattartalmára megalapozottan következtetni lehet.
- [21] Egyúttal - a védelemmel és az ügyességgel is egyetértve - az ítéletábra nyomatékosan leszögezi, hogy a sérelmet szenvedett nemzetiségének nincs és nem is lehet jelentősége, ellenben annak igen, hogy a sértettet egy adott közösséghez tartozása miatt éri a bántalmazás.
- [22] Az egyes csoportok tagjai ellen elkövetett erőszakos bűncselekmények ugyanis olyan jelentős társadalmi érdeket sértenek, amely a jogalkotót arra ösztönözte, hogy egyre

szélesebb körben vonja meg azon magatartások körét, amit a büntetőjog eszközeivel üldözendőnek nyilvánít. Erre a célra már az 1978. évi IV. törvény 174/B. §-át a büntető anyagi jogi szabályok körébe iktató 1996. évi XVII. törvény 3. §-ával, majd azt módosító 2008. évi LXXIX. törvény 2. §-ával kapcsolatosan megfogalmazott miniszteri indokolás egyértelműen rámutat.

- [23] A jogszabály módosításával ugyanis a törvényi tényállással büntetőjogi védelmet élvező kör bővült, ami egyértelművé tette, hogy a jogalkotó célja minden olyan közösség, csoportosulás tagjának védelme, akik a csoporthoz való tartozása vagy annak vélelmezése miatt bántanak, avagy erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítenek valaminek a megtételére, meg nem tételére vagy eltűrésére. E szélesebben védett kör igényét tükrözi az a törvényi megfogalmazás is, hogy az 1978. évi IV. törvény 174/B. §-a nem jelöli meg kifejezetten a bűncselekmény sértettjét, ellenben világosan utal arra, hogy a cselekmény motívumából eredően valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozó, illetve vélhetően oda tartozó személyek közül kerülhetnek ki.
- [24] Adott ügyben az eset összes körülményeiből következtetve minden kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy a sértett mint egy közösség tagja szenvedett sérelmet. Az irányadó tényállás szerint ugyanis, amikor a cigarettát megszerezték a sértettől, az I. r. vádlott nemcsak becsületét csorbító, megalázó kijelentést intézett a sértetthez – azt nyomatékosítandó leköpve és bántalmazva is őt –, hanem azon túlmutatva egész fajtája kiirtását is hangoztatta, kifejezetten azért fejtve ki cselekvőségét, mivel őt egy másik – jelen esetben magyar – nemzetiségi csoporthoz sorolta.
- [25] Utóbbival kapcsolatban megjegyzést érdemel, hogy az ítéletábra szerint még az elviekben többségi társadalomhoz tartozó

személyekből álló csoport tagjai is kerülhetnek olyan helyzetbe, amikor büntetőjogi védelem illeti meg őket, amennyiben e csoporthoz való tartozás vagy vélt tartozás miatt szenvednek sérelmet. A többség – kisebbség meghatározása egyedi szituációkban teljesen felborulhat és értelmezhetetlenné válhat, ennek vizsgálatát a törvényi tényállás sem írja elő. A sértetti kör leszűkülése alapvetően ellentétes lenne a diszkriminációmentes együttélés oltalmának követelményével, különösen pedig az 1969. évi 8. számú tvr.-rel kihirdetett, „A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről” szóló, New Yorkban 1965. december 21. napján elfogadott nemzetközi egyezményrel, mely a magyar állam számára egyértelmű jogi kötelezettséget ír elő, többek között büntetendő cselekménnyé nyilvánítva bármely, más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló erőszakos cselekedetet [Egyezmény 4. Cikk a) pontja].

- [26] Egyet kell érteni azzal az ügyészi érveléssel is, mely szerint a szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges, hogy az elkövető általában is ellenérzéssel viseltesen az adott közösség iránt, elegendő annak a konkrét cselekmény idején való tanúsítása. Ez állapítható meg fiatalkorú I. r. vádlott tekintetében is, akinek gondolkodásmódját – ha csak rövid időre is, de – teljességgel eluralta a sértett magyar származása iránt érzett indulat.
- [27] Mindezeket összegezve, az eljárásban feltárt és a tényállás megállapításának alapjául elfogadott bizonyítékok alapján az első- és másodfokú bíróság részéről elvégzett ténymegállapításokból az ítéletábra szerint okszerű következtetés vonható le az I. r. vádlott bűnösségére, mégpedig a vád tárgyává tett valamennyi bűncselekményt illetően. A határozatokban rögzített tényekből a terhelti tudattartalomra levonandó ellentétes következtetésnek ugyanis

nincs törvényi akadály [Legf. Bír. Bfv.III.536/2006/5., Bhar.III.5/2009/5, BH 1998. 526.].

- [28] A törvényszék a hatálysabályok vizsgálata után törvényesen döntött, amikor a Btk. 2. § fő előírása szerint az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt alkalmazta. Elemezve az általános és különös részi szabályokat, megállapítható, hogy összehatásaiban az új törvény valóban nem enyhébb, ezért az ítélet tábla is az elkövetéskor hatályos anyagi jogi szabályok alapján járt el.
- [29] Mindezek alapján a fiataalkorú I. r. vádlottat bűnösnek mondta ki az 1978. évi IV. törvény 174/B. § (1) bekezdésébe ütköző, a szerint minősülő és büntetendő közösség tagja elleni erőszak büntetettében és az 1978. évi IV. törvény 316. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (2) bekezdés II. fordulat h) pontja szerint minősülő és büntetendő lopás vétségében is.
- [30] Észlelte még az ítélet tábla, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének az irányadó tényállásnak megfelelően helyesen következtetett arra, hogy a fiataalkorú I. r. vádlott a III. pontban körülírt szándékos bűncselekmény törvényi tényállását ismeretlen társaival az 1978. évi IV. törvény 20. § (3) bekezdése szerint szándékegységben, egymás tevékenységéről tudva, közösen valósította meg, ám a társtettesi minőségre történő utalás az ítélet rendelkező részében mégsem jelent meg. E kérdést a másodfokú határozat sem érintette, ezért azt az ítélet tábla jelen határozatával pótolta, figyelemmel a Be. 258. § (2) bekezdés d) pontjában foglaltakra.
- [31] Az első- és másodfokon eljáró bíróságok a büntetés kiszabása körében irányadó alanyi és tárgyi enyhítő valamint súlyosító körülményeket maradéktalanul feltárták és azokat alapvetően helyesen értékelték. A minősítés kérdésén túl az ügyészi fellebbezés sem irányult a kiszabott büntetés súlyosítására, mely ugyan némileg enyhe, ám lényegében a belső arányosság követelményének teljes mértékben eleget tesz és az 1978. évi

IV. törvény 108. §-ában írt, fiatalkorúakra vonatkozó speciális szabályozásnak szintén megfelel, a jogorvoslati eljárásban pedig nincs helye kisebb korrekciónak.

[32] *Egyebekben törvényesnek tekinthetők a másodfokú bíróság ítéletének egyéb járulékos rendelkezései is.*

[33] *Mindezekre tekintettel az ítéelőtábla a törvényszék ítéletét a szükséges részben a Be. 398. § (1) bekezdése szerint megváltoztatta, míg helyes rendelkezéseit a Be. 397. §-ra utalással helybenhagyta.*

(Debreceni Ítéelőtábla Fkhar. II. 248/2014.)